

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 875
van **CARMEN RYHEUL**
datum: 20 mei 2020

LYDIA PEETERS

VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Ecokunstwerken - Stand van zaken

Infrastructurele ecokunstwerken aangelegd voor wilde dieren zoals ecopassages, ecoducten, ecotunnels, ecombiducten, ecoveloducten etc. zorgen ervoor dat ze een veilige oversteek kunnen maken over en/of door een door de mens aangelegde hindernis, zijnde in de meeste gevallen wegen en autosnelwegen. De vegetatie sluit er ook zo goed mogelijk aan op die van de natuurlijke omgeving. België heeft met meer dan vijf kilometer weg per vierkante kilometer het op één na dichtste wegennetwerk van Europa en behoort qua ruimtelijke ordening tevens tot de meest versnipperde regio's van Europa. Jaarlijks sterven ongeveer tien miljoen dieren op onze wegen, omgerekend zijn dit zo'n 27.000 dieren per dag. Dat komt erop neer dat op onze wegen om de drie seconden een dier sterft. Maatregelen ter ontsnippering van de openbare ruimte zijn dus aangewezen om leefgebieden van dieren weer aaneen te sluiten.

Eén van de voorbeelden ter zake is de geplande ecotunnel in het Preshoekbos in Kortrijk die onder de E403-snelweg door zal lopen. Deze verbinding wordt een groene doorgang voor grote en kleine dieren en moet aanrijdingen op de E403 en omliggende wegen door overstekend wild, zoals reeën en vossen, voorkomen. De eerste ree in het Preshoekbos werd gespot in 2013, maar de populatie groeit steeds verder aan. Ook krijgen we de melding dat er in de omgeving - waarschijnlijk mede door de coronacrisis - meer vossenesignaleerd worden. De ecotunnel is ook nodig gezien de geplande uitbreiding van het bos. De plannen voor de tunnel werden in 2017 in de pers aangekondigd, de effectieve werken aan de tunnel zijn in mei 2020 eindelijk gestart; dit zou de allereerste ecotunnel van West-Vlaanderen worden.

1. Graag had ik een overzicht gekregen van alle ecoverbindingen die momenteel gerealiseerd en/of gepland zijn langs Vlaamse autosnelwegen en gewestwegen, zowel grote als kleine ecoducten, ecotunnels, ecombiducten, ecoveloducten, amfibieëntunnels en ecoduikers. Graag telkens ook per project een status, timing en kostprijs.
2. Zijn de geplande en afgewerkte ecoverbindingen alsook de soorten fauna die er gebruik van maken visueel online in kaart gebracht? Zo niet, overweegt de minister dan daartoe opdracht te geven?
3. Heeft Vlaanderen een identificatie gemaakt van de knelpunten ter zake zoals in Nederland al gebeurd is?
4. Ik las dat er werk is gemaakt van een OntsnipperingsTool met als belangrijkste toepassing het zoeken van optimale locaties in de Vlaamse verkeersnetwerken om er ecoverbindingen aan te brengen.

Heeft die tool al resultaat opgeleverd?

5. Ziet de minister nog verdere mogelijkheden op dit vlak? Welke eventuele andere initiatieven zal de minister ter zake nemen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Ben Weyts (568), Zuhal Demir (661), Lydia Peeters (875)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 875 van 20 mei 2020

van **CARMEN RYHEUL**

1. De gerealiseerde ontsnipperingsmaatregelen zijn terug te vinden op de website van het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV): <https://wegenenverkeer.be/natuur-en-milieu/ontsnippering>. (Kaartje onderaan de pagina.).

In totaal werden er reeds 164 individuele maatregelen uitgevoerd langs gewestwegen. Gaande van ecoducten tot kleine ecotunnels en amfibieëntunnels. Van veel van deze maatregelen is de exacte kostprijs niet meer te achterhalen. Ze werden ook dikwijls aangelegd tijdens infrastructuurprojecten, zodat er geen aparte kostprijs werd opgemaakt. In onderstaande tabel worden enkel de gekende budgetten opgenomen.

Uitgevoerde maatregelen:

	Locatie	Type	Kostprijs
Limburg			
E314	Maasmechelen	Ecoduct Kikbeek	3.275.000
E314	Zonhoven/De Teut	Grote ecotunnel	
E314	Maasmechelen	Tunnel met medegebruik (fiets/fauna)	354.460
E314	Genk	Ecoveloduct	628.195
E314	Genk	Brug met medegebruik (fiets/fauna)	
E314	Zutendaal Opgrimbie	3 kleine ecotunnels	
E314	Houthalen - Roosterbeek	Ecoduiker	
E314	Lummen	Tunnel met medegebruik (fiets/fauna)	

N715	Hechtel – Zwarte beek	Ecoduiker	
N74	Hechtel – Zwarte beek	Ecoduiker	
N726	Genk	4 amfibieëntunnels	30.000
N730	Hoeselt	2 kleine ecotunnels	
N758	Tongeren	Amfibieëntunnel	
N78	Maaseik - Zanderbeek	Ecoduiker	
N79	Borgloon – Mombeek	Ecoduiker	
N79	Piringen	Kleine ecotunnel	
N73	Hechtel-Eksel	Wildwaarschuwingssysteem	950.610
Antwerpen			
E19/HSL	Wuustwezel	Ecoduct De Munt	11.302.675
E19/HSL	Schoten/Brasschaat/St Job in 't Goor/Brecht/Wuustwezel/Hoogstraten	6 Ecoduikers	
E19/HSL	Schoten/Brasschaat/St Job in 't Goor/Brecht/Wuustwezel/Hoogstraten	25 kleine ecotunnels	
E34	Mol/Postel	Ecoduct Kempengrens	8.037.895
E34	Zoersel - Tappelbeek	2 ecoduikers	
E34	Lille	3 ecotunnels	
N19g	Geel – Kanaal Bocholt Herentals	Brug met 2 doorlopende oevers	
N19g	Geel/Kasterlee	6 ecoduikers	

N19g	Kasterlee – Kleine Nete	1 ecovallei (viaduct over Nete)	
N19g	Kasterlee	1 grote ecotunnel	
N19g	Geel/Kasterlee	8 kleine ecotunnels	
N19g	Kasterlee	Landschapsbrug - Hoge Mouw	
N19g	Geel/Kasterlee	3 wegtunnels met medegebruik fauna	
R6	Mechelen	2 ecoduikers	
R6	Mechelen	12 kleine ecotunnels	
N121	Schoten	3 boombruggen	
N151b	Brecht	Ecoduiker	
Vlaams Brabant			
R0	Zoniënwood	Ecoduct Groenendael	6.094.770
R0	Zoniënwood	10 kleine ecotunnels	
R0	Zoniënwood	5 tunnels met medegebruik fauna	
E411	Zoniënwood	1 kleine ecotunnel	
E411	Zoniënwood	1 tunnel met medegebruik	
N275	Zoniënwood	1 kleine ecotunnel	
R0	Hallerbos - Pipaenshoek	1 tunnel met medegebruik fauna	
N3	Leefdaal	4 kleine ecotunnels	
R27	Tienen	2 amfibieëntunnels	

N25	Bierbeek/Meerdaalwoud	Ecoduct De Warande	1.850.125
N25	Oud-Heverlee/Meerdaalwoud	Ecoduct De Konijnenpijp	4.860.000
N25	Meerdaalwoud	5 kleine ecotunnels	
N223	Tielt-Winge	2 amfibieëntunnels	
N223	Tielt-Winge	1 ecoduiker	
E314	Rotselaar	1 kleine ecotunnel	
E314	Holsbeek	Tunnel met medegebruik fauna	
Oost-Vlaanderen			
E40	Nevele	Ecobrug met medegebruik recreatie	791.480
N437	Kruishoutem	6 amfibieëntunnels	
N454	Zottegem/Ronse (Zwalm)	2 ecoduikers	
West-Vlaanderen			
N305	Oostrozebeke/Dentergem	1 ecoduiker	
N315	Heuvelland	5 amfibieëntunnels	
N33	Torhout	1 kleine ecotunnel	
N35	Veurne	Ecoduiker	

Hieronder de in eerste instantie geplande ecoverbindingen in het kader van het 5-jaren Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering (VAPEO zie verder). Kaartje in bijlage 2. Nummering verwijst naar de projecten op dit kaartje.

Geplande maatregelen:

	Locatie	Gebied	Type	Status/planning	Raming (in k€)
1	N771	Bergerven	Ecovallei	Aanbesteed Uitvoering in 2020	3.000
2	E403/A17	Lauwe/Kortrijk	Ecotunnel met medegebruik	Aanbesteed Uitvoering in 2020	250
3	A12	Meise	Nog te bepalen	Studie opgenomen in VAPEO-programma	250
4	E17/A14	Waasmunster	Bermbrug	Overleg betrokkenen lopende	250
5	R0/E19	Hallerbos	Eco(recrea)duct	Voorstudie en ontwerp lopende	7.000
6	N75	Dilsen-Stokkem – Nationaal Park Hoge Kempen	Eco(recrea)duct	Ontwerp en uitvoering	6.000
7	N71	Lommel - Bosland	Ecoduct	Voorstudie en ontwerp	5.500
8	E19/HSL	Schoten - Peerdsbos	Bermbrug	Besprekingen ontwerp met Infrabel, gemeente Schoten en ANB	2.000
9	N76	Genk/Oudsberg – Zwartberg – SBZ Bosbeekvallei	Nog te bepalen	Voorstudie	5.500
10	N253	Neerijse – Dijlevallei – LIP Plateau Van Moorsel	Ecoduct	Studie en aanleg afhankelijk van de timing van de heraanleg van de weg	250

11	E40/A3	Bertem – Missing link LIP Plateau Van Moorsel	Bermbrug	Ontwerp	500
12	E314	Zonhoven – Den Teut/Tenhaagdoornhe ide	Nog niet bepaald	Onderzoek	7.000
13	E313	Ranst,Zandhoven, Grobbendonk	Ecotunnels/- duikers	Locatiekeuze en uitvoering	2.000
14	E34	Ranst, Zandhoven, Zoersel, Malle,Vorselaar, Lille	Ecotunnels/- duikers	Locatiekeuze en uitvoering	2.000
15	E19	Mechelen	Ecotunnels/- duikers	Locatiekeuze en uitvoering	1.000

- De afgewerkte ecoverbindingen zijn in kaart gebracht (zie website AWV link hierboven en kaartje in bijlage 1) evenals de geplande verbindingen (zie bijlage 2). Ook deze kaart zal binnenkort online beschikbaar worden gemaakt.

Op de kaart van de gerealiseerde maatregelen in bijlage 1 geven de symbolen het type maatregel weer, wat een aanduiding geeft over de fauna die er gebruik van kan maken. Bij de ecoducten Groenendaal, De Warande en De Konijnenpijp is gebruik gemaakt van een straatartkustenaar om op de ecoduct schilderijen aan te brengen die de beoogde fauna visualiseren.

Monitoring op ecoducten wordt uitgevoerd door het departement Omgeving en daaruit blijkt dat deze maatregelen al vrij vlug na de aanleg door bijna alle doelsoorten goed worden gebruikt. Men moet echter realistisch blijven. Ontsnippering heeft een positieve impact op lokaal niveau maar één maatregel zal op populatieniveau (zeker bij een aantal kritische soorten) geen wonderoplossing blijken. De andere maatregelen worden niet systematisch gemonitord. Ook de amfibieëntunnels beantwoorden grotendeels aan de verwachtingen.

- AWV, het Agentschap Natuur en Bos, Departement Omgeving en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek werken al jaren samen rond ontsnipperingsprojecten en hebben nu samen een eerste luik van een Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering (VAPEO) uitgewerkt dat de manier van samenwerken en de prioritaire projecten uitstippelt voor de komende jaren.

Centraal in het VAPEO staat de Databank Ontsnippering die alle knelpuntlocaties bijhoudt die naar voor komen in studies en via overleg met experts. De databank wordt doorlopend geactualiseerd op basis van bijkomende gegevens en informatie. Alle projecten krijgen daarbij een score (prioriteit) aan de hand van een aantal meetbare ecologische- en haalbaarheidscriteria. Volgens prioriteit worden te ontsnipperen knelpunten uit de Databank Ontsnippering opgenomen in een rollend vijfjarenprogramma dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Elk jaar wordt de voortgang van de projecten geëvalueerd, geactualiseerd en aangevuld vanuit de Databank.

Uiteraard werd de aanpak uit de ons omringende landen tijdens de voorbereiding van het VAPEO mee als bron van inspiratie gebruikt. Buitenlandse ontsnipperingsprogramma's worden niet altijd op dezelfde manier opgebouwd. Zo ook

het Nederlandse Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO). Er was en is wel regelmatig overleg met de Nederlandse collega van dit MJPO om zijn ervaringen in te zetten tijdens het opmaakproces van het VAPEO.

4. De ontsnipperingstool is een wetenschappelijk softwaremodel dat gebruik maakt van de gegevens en functionaliteit van het Dynamisch Ruimtemodel Vlaanderen. Het effect van ontsnipperen wordt in de modellering gekwantificeerd in scores, rekening houdend met de waardering van het potentieel leefgebied van verschillende soorten, de mate van barrière van een weg, enz. Het vereist de nodige expertise om de resultaten van het model juist te kunnen interpreteren. Daarom wordt het niet algemeen ter beschikking gesteld.

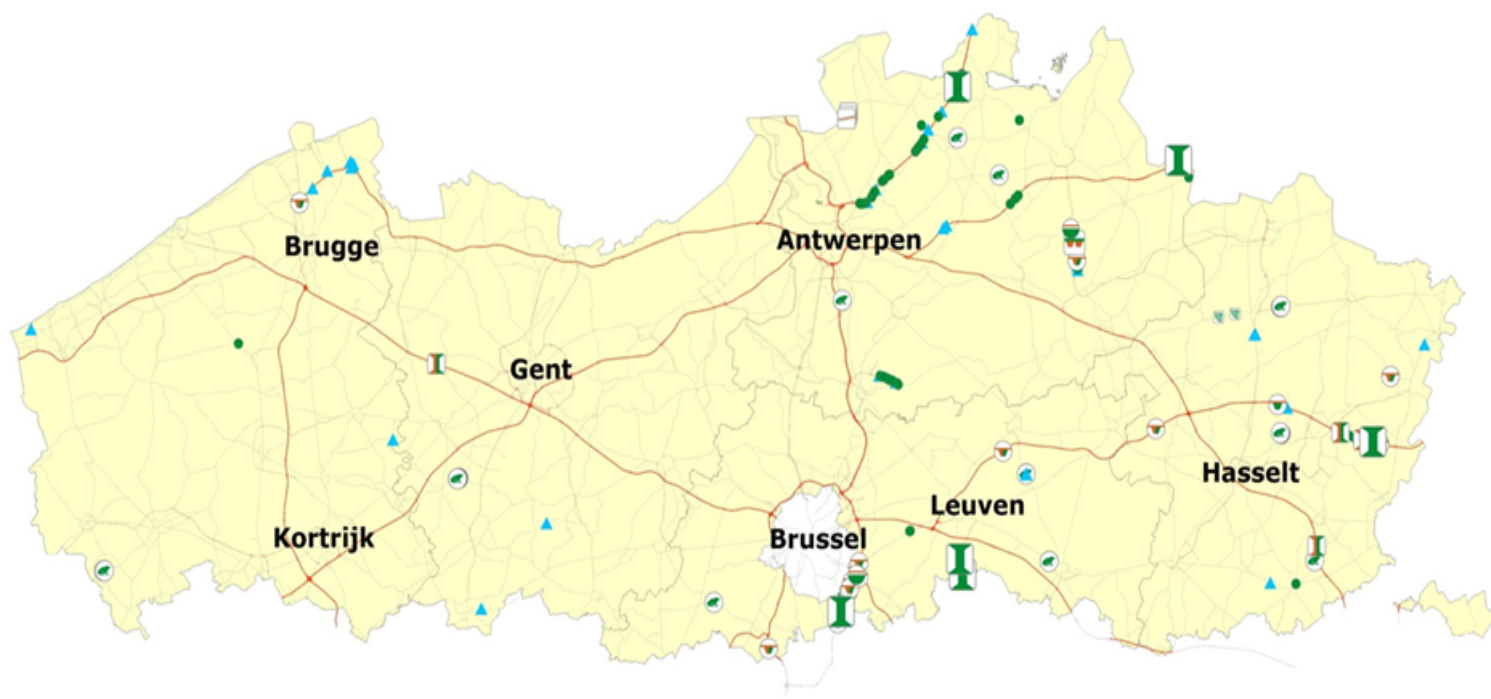
De knelpuntlocaties die werden opgenomen in de Databank ontsnippering worden allemaal getoetst aan de ontsnipperingstool en het resultaat daarvan wordt gebruikt als één van de criteria bij het toekennen van de ecologische score. De 15 locaties uit de tabel bij de eerste vraag komen ook voor binnen de analyse van de ontsnipperingstool.

5. Een protocolakkoord over de uitvoering van het VAPEO werd opgemaakt om te worden voorgesteld op 30 maart 2020 tijdens de opening van het ecoduct de Grote Konijnenpijp in het Meerdaalwoud. Door de uitbraak van het coronavirus werd dit evenement uitgesteld tot een nader te bepalen datum.

Los van dit evenement worden wel verder de nodige afspraken gemaakt tussen mezelf en minister Demir voor de ondertekening van het protocolakkoord. Na akkoord en ondertekening hiervan kan de uitvoering van het VAPEO verder geïmplementeerd worden. Twee projecten van het vijf-jarenprogramma zullen dit jaar al worden uitgevoerd (N771 Ecovallei en E403 aanpassing bestaande tunnel naar ecotunnel) en de andere projecten worden maximaal opgenomen in het geïntegreerd Investeringsprogramma (GIP) dat alle investeringsprojecten van AWV vastlegt tot 2024.

Los hiervan wordt ook bekeken om ontsnippering van waterwegen en spoorwegen beter in kaart te brengen en hier ook samenwerking rond op te zetten, en tevens de aandacht te geven aan de realisatie van grotere ecologische verbindingen waarbinnen ontsnippering van infrastructuur een bijzonder aandachtspunt is.

Bijlage 1: Uitgevoerde ontsnipperingsmaatregelen aan gewestwegen

Ecoduct

Ecobrug met medegebruik recreatie

Brug met medegebruik fauna

Landschapsbrug

Ecovallei

Grote ecotunnel

Tunnel met medegebruik fauna

Kleine ecotunnel

Ecoduiker

Amfibieëntunnel

Wildwaarschuwing

Boombrug

Bijlage 2: 5-Jaren programma VAPEO

Nummering volgens tabel in vraag 1

